

FOCUS · L'ajust dels comptes públics, a mercè de la millora econòmica

Els comptes públics a Espanya milloren any rere any. El dèficit públic es va situar el 2017 en el 3,1% del PIB, la qual cosa representa una reducció d'1,2 p. p. en relació amb el dèficit registrat el 2016 i permet complir l'objectiu d'estabilitat pactat amb la Comissió Europea. Aquesta notable disminució ha estat possible, sobretot, gràcies a l'ajust en les despeses, que es van reduir en 1 p. p. del PIB. En concret, les rúbriques que van liderar l'ajust (en percentatge del PIB) van ser les de la despesa en interessos del deute, la remuneració dels assalariats i les prestacions socials. D'altra banda, la millora dels ingressos, en particular dels ingressos tributaris i de les cotitzacions socials, que van augmentar el 6,4% i el 4,9%, respectivament, va contribuir a l'ajust en 0,2 p. p. del PIB.

Tot i que la reducció del dèficit públic és, en si mateixa, positiva, la manera com s'està assolint també és molt rellevant. Si ens fixem en les partides en què es va concentrar el gros de l'ajust, la bona evolució de l'economia va ser la principal responsable de la millora, o, dit d'una altra manera, una gran part de l'ajust va ser cíclic i no estructural.

Malgrat tot, mesurar l'ajust estructural del dèficit públic d'un país no és trivial, ja que no és una variable que es pugui observar directament.

Com s'avalua, doncs, quina part de l'ajust del dèficit públic és estructural?

Normalment, la mesura de referència és l'evolució del saldo estructural, que és el saldo públic que observariem quan l'economia funciona a ple rendiment, és a dir, quan el PIB observat és igual al PIB potencial. Aquesta mesura, és ben cert, no la podem observar directament i s'ha d'estimar mitjançant tècniques estadístiques relativament sofisticades. Això és el que fa la Comissió Europea, per després tenir-ne en compte l'evolució a l'hora d'avaluar el compliment dels objectius emmarcats en el procediment de dèficit excessiu. Així, segons aquest procediment, el 2017, i després del deteriorament del saldo estructural experimentat el 2016, Espanya havia de millorar el dèficit estructural en 0,5 p. p. sobre el PIB,¹ quelcom que no s'ha produït (vegeu el gràfic adjunt).

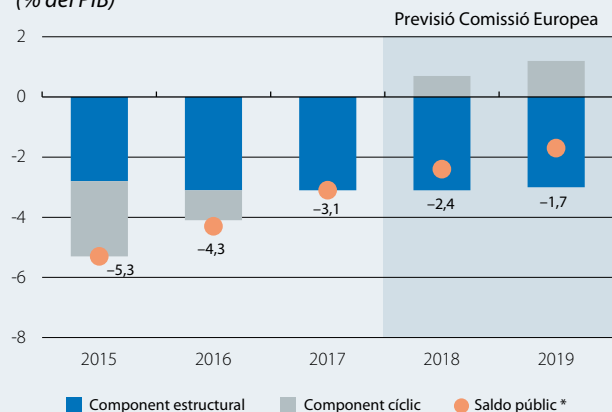
De cara al 2018, les bones perspectives econòmiques suggereixen que els comptes públics a Espanya mantindran la millora gradual i que el dèficit públic s'acostarà a l'objectiu del 2,2% del PIB. Aquesta millora serà possible gràcies a la contenció de la despesa no financera, l'augment de la qual

queda limitat a l'1,3%, d'acord amb el límit de despesa aprovat el juliol del 2017 i amb el dinamisme dels ingressos tributaris, que està previst que creixin gairebé el 6%. Així i tot, l'absència de mesures d'ajust estructural per a enguany suggereix que, igual que el 2017, l'ajust dels comptes públics es produirà gràcies a la millora del saldo cíclic i que l'ajust del saldo estructural pactat amb la Comissió Europea, de 0,5 p. p. sobre el PIB, tampoc es realitzarà. En un context expansiu com l'actual, i amb un nivell de deute públic que voreja el 100% del PIB, podria ser aconsellable acompanyar la reducció cíclica del dèficit amb mesures que ajudin a reduir el dèficit estructural.

Finalment, cal esmentar els problemes associats a l'estimació del saldo estructural. Aquests problemes emanen del fet que el càlcul del saldo estructural es basa en l'estimació del PIB potencial, i aquesta estimació està subjecta a importants problemes de mesura. Conscients d'aquesta limitació, molts governs complementen les estimacions d'ajust del saldo estructural amb anàlisis *bottom up*, basades en l'estimació de l'impacte fiscal de les principals mesures pressupostàries. De fet, el projecte de pressupostos generals de l'Estat del 2018 estima l'impacte d'algunes mesures expansives, com la rebaixa fiscal per a les rendes més baixes i per a les famílies nombroses, en 2.000 milions d'euros. Tot i que aquestes anàlisis també presenten dificultats de càlcul, són un bon complement per a les estimacions del saldo estructural.

Espanya: saldo públic

(% del PIB)

Nota: * Exclou les pèrdues per ajudes a institucions financeres.

Font: CaixaBank Research, a partir de dades de la Comissió Europea (11/2017).

1. Council of the European Commission (2016), «Council Decision: giving notice to Spain to take measures for the deficit reduction judged necessary in order to remedy the situation of excessive deficit», Ecofin 742, UEM 282.